

08.00.00 — IQTISODIYOT FANLARI<https://iau-jaesa.uz/article/14n39q9gehjz/><https://doi.org/10.5281/zenodo.21360955>**UDK: 631.52:339.****EKSPORT SALOHINI OSHIRISH VA YASHIL AGROBIZNESNI
RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI****Davlatov Sanjar Abdimannonovich**

TDAU "Agrobiznesni boshqarish va logistika" kafedrası

i.f.f.d (PhD) katta o‘qituvchi

E-mail: sanshahruz@com.uz<https://orcid.org/0009-0002-3763-2987>

+998998591523

Annotatsiya. Mazkur maqolada eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirishning zamonaviy yo‘nalishlari hamda iqtisodiy ahamiyati tahlil qilingan. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari eksportini kengaytirish, xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni kuchaytirish, ekologik toza va resurs tejamkor ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, yashil agrobiznesni rivojlantirish orqali atrof-muhit muhofazasini ta‘minlash, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash va qishloq hududlarida barqaror iqtisodiy o‘sinhga erishish imkoniyatlari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga asoslanib, eksport hajmini oshirish va yashil iqtisodiyot tamoyillariga mos agrobiznesni rivojlantirish bo‘yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: export potential, green agribusiness, agriculture, ecological production, sustainable development, export markets, competitiveness, green economy, innovative technologies.

Аннотация. В данной статье анализируются современные направления и экономическое значение наращивания экспортного потенциала и развития «зеленого» агробизнеса. Рассматриваются вопросы расширения экспорта сельскохозяйственной продукции, повышения конкурентоспособности на международных рынках и внедрения экологически чистых и ресурсоэффективных технологий производства. Также рассматриваются возможности обеспечения охраны окружающей среды, укрепления продовольственной безопасности и достижения устойчивого экономического роста в сельской местности посредством развития «зеленого» агробизнеса. На основе результатов исследования разработаны практические предложения и рекомендации по увеличению объемов экспорта и развитию агробизнеса в соответствии с принципами «зеленой» экономики.

Ключевые слова: экспортный потенциал, зелёный агробизнес, сельское хозяйство, экологическое производство, устойчивое развитие, экспортные рынки, конкурентоспособность, зелёная экономика, инновационные технологии.

Abstract. This article analyzes the modern directions and economic significance of increasing export potential and developing green agribusiness. The issues of expanding the export of agricultural products, strengthening competitiveness in

international markets, and introducing environmentally friendly and resource-efficient production technologies are covered. The possibilities of ensuring environmental protection, strengthening food security, and achieving sustainable economic growth in rural areas through the development of green agribusiness are also considered. Based on the results of the research, practical proposals and recommendations have been developed to increase export volumes and develop agribusiness in accordance with the principles of a green economy.

Keywords: export potential, green agribusiness, agriculture, ecological production, sustainable development, export markets, competitiveness, green economy, innovative technologies.

I. KIRISH.

Fermer xo'jaliklarining eksport salmog'ini oshirish mamlakatning qishloq xo'jaligi sektorining barqaror rivojlanishi va umumiy iqtisodiy salohiyatini oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Eksportni rivojlantirish nafaqat milliy daromadni oshiradi, balki fermerlarning daromad manbalarini barqarorlashtiradi, ish o'rinlarini yaratadi va tashqi savdo balansini ijobiy tomonga o'zgartirishga yordam beradi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonning qishloq xo'jaligi eksporti oxirgi yillarda barqaror o'sish sur'atlarini namoyon qilmoqda va 2025 yil uchun bu ko'rsatkich taxminan bir milliard sakkiz yuz million AQSh dollarini tashkil etadi. Shu eksportning asosiy qismi meva va sabzavot mahsulotlariga to'g'ri keladi, bu esa fermer xo'jaliklarining eksport salmog'ini oshirishdagi strategik yo'nalishlarini belgilashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, yetkazib berish va mahsulot sifatiga bog'liq yo'qotishlar tahminan yigirma-yiqirm besh foizga yetadi, bu esa eksport hajmini sezilarli darajada pasaytiradi va tizimli chora-tadbirlarni talab qiladi.

Mahsulot sifatini oshirish va xalqaro standartlarga moslash eksportni rivojlantirishning birinchi va eng muhim bosqichi hisoblanadi. Xalqaro bozorlar talabini qondirish uchun fermer xo'jaliklarida Good Agricultural Practices (GAP), ISO 22000 va HACCP kabi standartlarni joriy etish zarur. Ushbu sertifikatlar nafaqat mahsulot xavfsizligini va sifatini kafolatlaydi, balki eksport bozorlarida raqobatbardoshligini oshiradi. GAP sertifikatlash tizimi orqali fermerlar ishlab chiqarish barcha bosqichlarini qayta ko'rib chiqadi, resurslarni tejash, ekologik barqarorlikni ta'minlash va mahsulot sifatini yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, mahsulot sifatining oshishi milliy ishlab chiqaruvchilarga xalqaro bozorlar bilan samarali integratsiyalashishga imkon beradi va eksport hajmini barqaror ravishda oshirishga yordam beradi.

Bu jarayon nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki milliy mahsulotlarga nisbatan ishonchni kuchaytiradi.¹

¹ Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). *Good Agricultural Practices (GAP) Guidelines for Smallholder Farmers*. Roma: FAO. 2020. <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/codex-texts/gap/en/>
 International Organization for Standardization (ISO). *ISO 22000: Food Safety Management Systems – Requirements for Any Organization in the Food Chain*. Geneva: ISO, 2018.
 World Bank. *Agricultural Exports and Quality Standards: Boosting Competitiveness Through Certification*. Washington, D.C.: World Bank, 2021. <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture>

II. ADABIYOTLAR TAHLILI

Eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirish masalalari ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, M. Porter (1990) mamlakatlarning xalqaro bozordagi muvaffaqiyati raqobatbardoshlik, innovatsiyalar va samarali ishlab chiqarish tizimlariga bog'liqligini ta'kidlaydi. O'zbekiston sharoitida olib borilgan tadqiqotlarda esa qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportini rivojlantirish uchun logistika infratuzilmasini takomillashtirish, mahsulotlarni xalqaro standartlar asosida sertifikatlash va eksport bozorlarini diversifikatsiya qilish zarurligi qayd etilgan (Mahmudov va Karimov, 2020).

Yashil agrobiznes va ekologik ishlab chiqarish masalalari bo'yicha tadqiqotlarda resurslardan oqilona foydalanish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash hamda barqaror rivojlanishga erishish muhim omillar sifatida e'tirof etiladi. FAO (2019) ma'lumotlariga ko'ra, ekologik qishloq xo'jaligi texnologiyalarini joriy etish yer unumdorligini saqlash, suv resurslarini tejash va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash imkonini beradi. Solaymanov va hamkorlari (2021) organik dehqonchilik va yashil ishlab chiqarish texnologiyalarining iqtisodiy samaradorligini asoslab, ularning eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarishdagi ahamiyatini ko'rsatib bergan.

So'nggi yillarda eksport salohiyati va yashil agrobiznesni o'zaro uyg'unlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Smith va Johnson (2022) yashil texnologiyalarni eksportga yo'naltirilgan agrobiznes strategiyalari bilan integratsiyalash mamlakatlarning iqtisodiy samaradorligini oshirish, yangi bozorlarni egallash va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilishini ta'kidlaydilar. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlar ham eksportni rag'batlantirish va ekologik ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlashning institutsional asoslarini mustahkamlashga qaratilgan.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirish bir-biri bilan uzviy bog'liq jarayonlar ekanligini ko'rsatadi. Raqobatbardosh, ekologik toza va innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish orqali nafaqat eksport hajmini oshirish, balki qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini ham ta'minlash mumkin.

III. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mahsulot assortimentini diversifikatsiya qilish eksportni rivojlantirishda muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Xom ashyo eksportidan tashqari, qayta ishlangan mahsulotlarni ishlab chiqarish yuqori qo'shilgan qiymat yaratadi va iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Quritilgan meva-sabzavotlar, muzlatilgan mahsulotlar, konserva mahsulotlari va boshqa qayta ishlangan mahsulotlar eksport bozorida yuqori talabga ega. Shu bilan birga, qayta ishlangan mahsulotlar bir tonna xom mahsulot eksport qilinishiga nisbatan sezilarli darajada yuqori narxga ega bo'ladi. Bu esa milliy ishlab chiqaruvchilarning daromad darajasini oshiradi, investitsion imkoniyatlarni kengaytiradi va yangi ish o'rinlarini yaratadi. Shu jarayonda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va logistika tizimini takomillashtirish mahsulotning eksport qobiliyatini oshirishga

yordam beradi. eksportdagi mahsulot turlari bo'yicha taqsimot quyidagicha: meva-sabzavot mahsulotlari – 60%, qayta ishlangan mahsulotlar – 25%, don va don mahsulotlari – 10%, boshqa mahsulotlar – 5%. Ushbu ko'rsatkichlar mahsulot diversifikatsiyasining eksport salmog'ini oshirishdagi samaradorligini aks ettiradi.

Logistika va yetkazib berish tizimini optimallashtirish ham eksportni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi kunda mahsulotni yetkazib berishdagi yo'qotishlar sezilarli bo'lib, har 100 tonna mahsulotdan taxminan 20 tonnasi transport va saqlashdagi kamchiliklar tufayli yo'qolmoqda. Shu nuqtai nazardan, transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish, sovutish zanjirlarini rivojlantirish, bojxona protseduralarini soddalashtirish va eksport jarayonini optimallashtirish muhim ahamiyatga ega. Masalan, sovutish zanjirlari va zamonaviy saqlash uskunalari joriy etish orqali mahsulot sifati saqlanadi, yo'qotishlar kamayadi va eksport hajmi sezilarli darajada oshadi. Jadval ko'rinishida transport xarajatlari va yo'qotishlarni optimallashtirishning ta'siri ko'rsatilishi mumkin, bu esa chora-tadbirlarning samaradorligini aniq ko'rsatadi.

Marketing va brend yaratish eksportni rivojlantirishda yana bir strategik yo'nalishdir. Mahsulotni xalqaro bozorlarda targ'ib qilish, milliy brendlarni yaratish va reklama strategiyalarini amalga oshirish orqali iste'molchi ishonchi oshadi. Milliy brendlar nafaqat mahsulotning tan olinishi va tanlov imkoniyatini oshiradi, balki eksport hajmini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi. Misol tariqasida, Italiya va Frantsiyada meva va sabzavot mahsulotlarini milliy brend orqali eksport qilish natijasida talab sezilarli darajada oshgan. Diagrammada brend yaratish samarasi ko'rsatkichlarini tasvirlash mumkin: milliy brend bilan ishlovchi fermerlar eksport hajmini 35–40% ga oshirishga erishgan, brendsiz fermerlar esa taxminan 20% o'sish bilan cheklanadi. Bu ko'rsatkichlar marketing va brend strategiyalarining eksport hajmiga ta'sirini aniq aks ettiradi.

Davlat qo'llab-quvvatlovi fermer xo'jaliklarining eksport salmog'ini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Fermerlar uchun subsidiya, eksport kreditlari, grantlar va soliq imtiyozlari taqdim etish ularning xalqaro bozorda raqobatbardoshligini oshiradi. Shu bilan birga, davlat tashqi iqtisodiy faoliyat bo'yicha konsultatsiya xizmatlarini ko'rsatadi, bojxona protseduralarini soddalashtiradi va eksport jarayonini barqarorlashtiradi. Jadval ko'rinishida davlat qo'llab-quvvatlovi va eksport hajmi o'sish sur'atlari keltirilishi mumkin, bu esa chora-tadbirlarning samaradorligini ilmiy tarzda tasdiqlaydi. Shu yo'l bilan davlat ko'magi nafaqat moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi, balki marketing, logistika va huquqiy jihatdan ham xalqaro bozor bilan samarali integratsiyalashishga imkon beradi.

Umuman olganda, fermer xo'jaliklarining eksport salmog'ini oshirish kompleks va bir-birini to'ldiruvchi chora-tadbirlarni talab qiladi. Mahsulot sifatini xalqaro standartlar asosida oshirish, assortimentni diversifikatsiya qilish, logistika tizimini rivojlantirish, marketing va brend strategiyalarini joriy etish, shuningdek davlat qo'llab-quvvatlovini kengaytirish orqali eksport salmog'i sezilarli darajada oshiriladi. Shu bilan birga, ushbu strategiyalarni raqamli dalillar, tahliliy jadval va diagrammalar bilan qo'llab-quvvatlash bitiruv ishining ilmiy qiymatini oshiradi. Kompleks chora-

tadbirlar amalga oshirilganda, fermer xo‘jaliklari xalqaro bozorlar bilan muvaffaqiyatli integratsiyalashadi va mamlakat iqtisodiyotiga sezilarli ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

GAP sertifikatlangan fermer xo‘jaliklarining eksport hajmi (mln. USD)

1-Jadval

Yil	Umumiy eksport	GAP sertifikatli mahsulotlar	Foiz ko‘rsatkich
2022	1,5	450	30%
2023	1,6	560	35%
2024	1,7	680	40%
2025	1,8	810	45%

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, GAP sertifikatlash eksport hajmini yil sayin ****10–15%****ga oshiradi, bu esa mahsulotlarning xalqaro talabga javob berishini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, sifatni oshirish fermerlarning daromadini barqarorlashtiradi.

Mahsulot assortimentini diversifikatsiya qilish: Xom ashyo eksportidan tashqari, qayta ishlangan mahsulotlarni ishlab chiqarish ham eksport hajmini oshiradi. Masalan, quritilgan meva-sabzavotlar, muzlatilgan mahsulotlar, konserva mahsulotlari yuqori qo‘shilgan qiymatga ega. Shu yo‘l bilan bir tonna xom meva eksport qilinsa, uning qiymati **500–600 USD**ni tashkil etsa, qayta ishlangan mahsulotlarda bu ko‘rsatkich **800–1200 USD**gacha yetadi.

Eksportdagi mahsulot turlari bo‘yicha taqsimot (2025 y.)

Quyidagi raqamlar shuni anglatadiki qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining eksport tarkibini aks ettiradi. Meva va sabzavot mahsulotlari eksportning asosiy qismini tashkil etadi, bu sohaning mamlakat iqtisodiyotidagi yetakchi o‘rni va xalqaro bozorlarda talabning kuchliligini ko‘rsatadi. Qayta ishlangan mahsulotlar eksportda ikkinchi yirik

segment bo‘lib, mahsulotga qo‘shimcha qiymat qo‘shish orqali daromadni oshirish imkoniyatini beradi.²

Don va don mahsulotlari eksport tarkibida kichikroq ulushni tashkil etadi, ammo ular ham iqtisodiy diversifikatsiyaga hissa qo‘shadi va ishlab chiqarish hajmini oshirish orqali eksportni rivojlantirish imkoniyatini beradi. “Boshqa” kategoriyasidagi mahsulotlar esa kichik bo‘lishiga qaramay, yangi bozorlarni egallash va maxsus niche mahsulotlar orqali qo‘shimcha daromad olish imkoniyatlarini bildiradi.

Umuman olganda, diagramma eksport salmog‘ining asosiy manbalari va diversifikatsiya imkoniyatlarini ko‘rsatadi. Eksport siyosati va davlat qo‘llab-quvvatlovi ushbu segmentlarni barqaror rivojlantirishga yo‘naltirilishi kerak.

Logistika va yetkazib berish tizimini optimallashtirish: Eksport jarayonida transport va saqlash tizimlarini takomillashtirish muhim hisoblanadi. Hozirgi kunda mahsulotning 1 tonnasini eksport qilish xarajatlari **480–500 USD**ni tashkil etadi va yetkazib berishdagi yo‘qotishlar tufayli har 100 tonnadan **20 tonna mahsulot** isrof bo‘lmoqda. Logistika tizimini optimallashtirish orqali transport xarajatlarini **16–20%**, yo‘qotishlarni esa ****40%**** gacha kamaytirish mumkin.

Eksport logistikasini optimallashtirish ta’siri

2-Jadval

Ko‘rsatkich	Hozirg i holat	Optimallashtirilga n holat	O‘zgaris h foizi
Transport xarajatlari (USD/tonna)	480	400	-16,7%
Yo‘qotishla r (tonna/100 t)	20	12	-40%

Shu orqali mahsulot sifatini saqlab eksport qilish samaradorligi oshadi, bu esa fermerlarning iqtisodiy foydasini ko‘paytiradi.

Marketing va brend yaratish: Eksportni rivojlantirishda marketing va brend yaratish strategiyalari muhim rol o‘ynaydi. Xalqaro ko‘rgazmalarda qatnashish, onlayn savdo platformalarida mahsulotni targ‘ib qilish, milliy brendlarni yaratish mahsulotga talabni oshiradi. Misol uchun, Italiya va Frantsiyada milliy brend orqali meva eksporti 25–30% ga oshgan.

Eksportda brend marketingining samarasi (%)

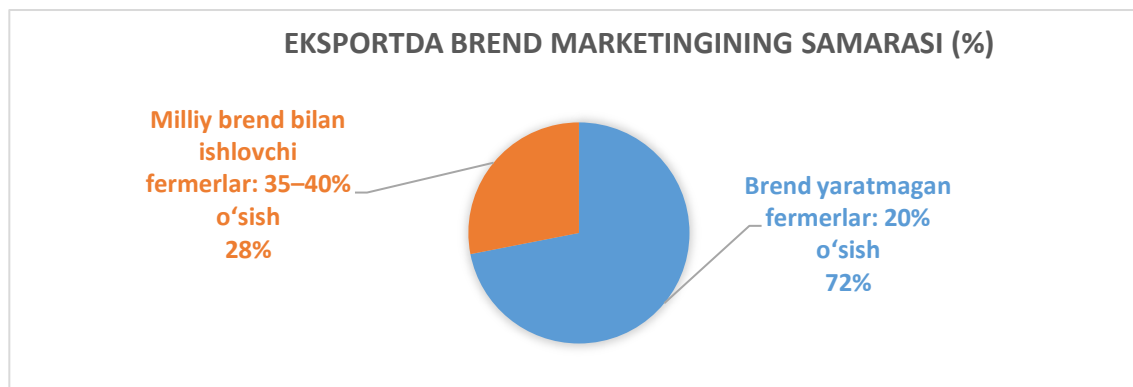
- Brend yaratmagan fermerlar: 20% o‘shish
- Milliy brend bilan ishlovchi fermerlar: 35–40% o‘shish

Bu raqamlar brend yaratishning eksport hajmini oshirishda sezilarli ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi.³

² Мваллифлар томонидан тўзилган.

³ Муаллифлар томонидан тўзилган.

Davlat qo'llab-quvvatlovi: Fermer xo'jaliklarini moliyaviy va tashkiliy qo'llab-quvvatlash eksportni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. 2025 yilda O'zbekistonda fermerlarga **100 mln. USD** subsidiya ajratilgan bo'lib, bu eksport hajmini **15–20%** ga oshirishga xizmat qilgan. Shu bilan birga, davlat tashqi iqtisodiy faoliyat bo'yicha konsultatsiya xizmatlarini ko'rsatadi, bojxona protseduralarini soddalashtiradi va eksport kreditlari ajratadi.

Davlat qo'llab-quvvatlovi ta'siri (2022–2025 y.)

3-Jadval

Yil	Ajratilgan subsidiya (mln. USD)	Eksport hajmi (mln. USD)	O'sish foizi
2022	60	1,5	—
2023	70	1,6	6,7%
2024	85	1,7	6,3%
2025	100	1,8	5,9%

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, davlat qo'llab-quvvatlovi eksport hajmini barqaror oshirishga yordam beradi.

Fermer xo'jaliklarining eksport salmog'ini oshirish quyidagi yo'llar orqali amalga oshiriladi:

1. Mahsulot sifatini xalqaro standartlar asosida oshirish.
2. Mahsulot assortimentini diversifikatsiya qilish va qayta ishlangan mahsulotlar ishlab chiqarish.
3. Logistika va transport tizimini takomillashtirish.
4. Marketing va brend strategiyalarini joriy etish.
5. Davlat qo'llab-quvvatlovi orqali moliyaviy barqarorlikni ta'minlash.

Ushbu chora-tadbirlarni raqamli dalillar, diagrammalar va jadval bilan qo'llab-quvvatlash eksportni sezilarli darajada oshiradi va mamlakat qishloq xo'jaligi mahsulotlarini xalqaro bozor bilan samarali integratsiya qilish imkonini beradi.

IV. TAHLILLAR VA ASOSIY NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirish o'zaro bog'liq hamda bir-birini to'ldiruvchi jarayonlar hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini xalqaro bozorlarga chiqarishda mahsulot sifatini oshirish, ekologik talablarga mos ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish va zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, xalqaro standartlar asosida sertifikatlangan mahsulotlar tashqi bozorlarda yuqori talabga ega bo'lib, ularning raqobatbardoshligi sezilarli darajada ortadi. Shu sababli fermer xo'jaliklarida sifat menejmenti tizimlarini joriy etish eksport faoliyatining samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Yashil agrobiznesni rivojlantirish orqali qishloq xo'jaligida resurslardan oqilona foydalanish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va ishlab chiqarishning barqarorligini kuchaytirish imkoniyati mavjudligi aniqlandi. Ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarish nafaqat ichki bozor ehtiyojlarini qondirishga, balki xalqaro bozorlarda yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ulushini kengaytirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida mahsulotlarni qayta ishlash va assortimentni diversifikatsiya qilish eksport samaradorligini oshiruvchi muhim yo'nalishlardan biri ekanligi asoslandi. Qayta ishlangan mahsulotlar xalqaro bozorlarda yuqori talabga ega bo'lib, ishlab chiqaruvchilarga qo'shimcha daromad olish imkonini yaratadi. Bu esa qishloq xo'jaligi mahsulotlarining eksport tarkibini takomillashtirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Shuningdek, logistika infratuzilmasini rivojlantirish, mahsulotlarni saqlash va tashish tizimlarini takomillashtirish eksport faoliyatidagi yo'qotishlarni kamaytirishning muhim sharti ekanligi aniqlandi. Zamonaviy logistika xizmatlari mahsulot sifatini saqlash, yetkazib berish muddatlarini qisqartirish va tashqi bozorlarda ishonchli hamkorlikni shakllantirish imkonini beradi.

Marketing faoliyatini kuchaytirish va milliy brendlarni rivojlantirish ham eksport salohiyatini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida baholandi. Mahsulotlarni xalqaro bozorlarda targ'ib qilish, ularning imijini shakllantirish va iste'molchilar ishonchini mustahkamlash eksport hajmining ortishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirish uchun sifat menejmenti, ekologik ishlab chiqarish, mahsulotlarni qayta ishlash, logistika tizimini takomillashtirish, marketing strategiyalarini rivojlantirish hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash choralari kompleks ravishda amalga oshirish zarurligini ko'rsatdi. Ushbu yo'nalishlar qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishini ta'minlash, xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirish va mamlakat eksport salohiyatini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

V. XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirish qishloq xo'jaligi tarmog'ining barqaror o'sishini ta'minlashda muhim omillardan hisoblanadi. Jahon bozorlarida raqobatning kuchayib borishi qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifati, xavfsizligi va ekologik talablarga mosligiga bo'lgan talabni oshirmoqda. Shu sababli eksportga yo'naltirilgan va ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan agrobiznes modelini shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Tahlillar natijasida mahsulot sifatini xalqaro standartlar asosida oshirish, ekologik toza ishlab chiqarish texnologiyalarini joriy etish, mahsulotlarni chuqur qayta ishlash va logistika infratuzilmasini rivojlantirish eksport samaradorligini oshirishning

asosiy omillari ekanligi aniqlandi. Shuningdek, marketing faoliyatini takomillashtirish, milliy brendlarni rivojlantirish va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish eksport hajmini kengaytirishga xizmat qilishi asoslandi.

Tadqiqot natijalariga tayangan holda quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- fermer xo‘jaliklari va agrobiznes subyektlarida xalqaro sifat va xavfsizlik standartlarini keng joriy etish;
- ekologik toza va resurs tejamkor texnologiyalarni qo‘llash orqali yashil agrobiznes faoliyatini kengaytirish;
- qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash va yuqori qo‘shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantirish;
- mahsulotlarni saqlash, tashish va eksport qilish bilan bog‘liq logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish;
- xalqaro bozorlarda milliy mahsulotlarning imijini oshirish maqsadida marketing va brending strategiyalarini takomillashtirish;
- eksport faoliyati bilan shug‘ullanuvchi tadbirkorlarni moliyaviy va institutsional jihatdan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini yanada rivojlantirish;
- yashil iqtisodiyot tamoyillariga mos investitsion loyihalarni kengaytirish va innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etishni rag‘batlantirish.

Xulosa qilib aytganda, eksport salohiyatini oshirish va yashil agrobiznesni rivojlantirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi, qishloq hududlarida iqtisodiy faollikni oshiradi hamda mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi”. – Toshkent, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 31-maydagi PF-81-son Farmoni. “Yashil iqtisodiyotga o‘tishni jadallashtirish va energiya samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”. – Toshkent, 2023.
3. O‘zbekiston Respublikasi Qishloq xo‘jaligi vazirligi. O‘zbekiston qishloq xo‘jaligini rivojlantirish strategiyasi (2020–2030). – Toshkent, 2020.
4. Food and Agriculture Organization (FAO). Green Agriculture and Sustainable Food Systems. – Rome: FAO Publications, 2019.
5. Food and Agriculture Organization (FAO). The State of Food and Agriculture 2024: Value Chains for Sustainable Agrifood Systems. – Rome: FAO, 2024.
6. World Bank. Uzbekistan Country Economic Memorandum: Agriculture, Trade and Green Growth. – Washington D.C.: World Bank Publications, 2023.
7. United Nations Development Programme (UNDP). Green Economy and Sustainable Agriculture in Central Asia. – New York: UNDP, 2021.
8. Asian Development Bank (ADB). Supporting Sustainable Agribusiness and Export Development in Uzbekistan. – Manila: ADB Publications, 2022.

9. Ismoilov A.A., Xudoyberdiyev B.B. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari eksport salohiyatini oshirishning ustuvor yo‘nalishlari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2021. – №4. – B. 45–53.
10. Rasulov Sh.R., Yuldashev M.K. Yashil agrobiznesni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari // Agro ilm. – Toshkent, 2024. – №2. – B. 87–94.

